

การป้องกันการติดเชื้อวัณโรคของบุคลากรสาธารณสุขโรงพยาบาลนาทม จังหวัดนครพนม

Prevention of Tuberculosis Infection among Health Personnel

at Nathom Hospital, Nakhon Phanom Province

อรุณีย์ เวเศษสร้อย *

Aruneewasetsoi *

โรงพยาบาลนาทม จังหวัดนครพนม *

Nathom Hospital, Nakhon Phanom Province *

(Received: October 22, 2018; Revised: July 22, 2019; Accepted: July 22, 2019)

บทคัดย่อ

การศึกษาเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวางนี้ เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะ พฤติกรรมและเปรียบเทียบความแตกต่างความรู้กับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อวัณโรคของบุคลากรโรงพยาบาลนาทม จังหวัดนครพนม เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 91 คน ระหว่างตุลาคม-ธันวาคม พ.ศ. 2561 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมานด้วย One-way Analysis of Variance ผลการวิจัยพบว่า

บุคลากรสาธารณสุขในโรงพยาบาลนาทมส่วนใหญ่มีความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการป้องกันการติดเชื้อวัณโรคอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 64.84, 100.00 และ 90.11 ตามลำดับ สำหรับผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมกับความรู้ในการป้องกันการติดเชื้อวัณโรคของบุคลากรสาธารณสุขโรงพยาบาลนาทม จังหวัดนครพนมพบว่าบุคลากรที่มีความรู้แตกต่างกันมีพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อวัณโรคไม่แตกต่างกัน

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรวางแผนเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ และสร้างความตระหนักเกี่ยวกับการป้องกันวัณโรคโดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการแก่บุคลากร

คำสำคัญ: การป้องกันการติดเชื้อวัณโรค, บุคลากรสาธารณสุข

*ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding e-mail: aruneewasetsoi@gmail.com เบอร์โทรศัพท์ 042-519179 ต่อ 205, 208, 063-8919327)

Abstract

This cross-sectional descriptive study aimed to explore knowledge, attitudes and Tuberculosis (TB) infection prevention behaviors among health personnel working at Nathom Hospital, Nakhon Phanom Province. Data were collected by questionnaires from 91 participants during October - December 2018. Data were analyzed by using descriptive statistics and inferential statistics, One-way Analysis of Variance.

The results showed that most participants had their knowledge, attitudes and TB infection prevention behaviors at a high level of 64.84%, 100.00% and 90.11%, respectively. When comparing the differences of participants' TB infection prevention behaviors and participants' knowledge, there were not significant ($p>0.05$).

It could be suggested that health-related agencies should plan for providing the continuous operational training courses in order to improve knowledge and encourage attitudes linked to prevent TB infection of health personnel.

Keywords: Tuberculosis (TB) infection prevention, Health personnel

บทนำ

วัณโรคเป็นปัญหาทางสาธารณสุขที่สำคัญ เนื่องจากเป็นสาเหตุการป่วยและการตายในหลายประเทศทั่วโลก องค์การอนามัยโลกจัดให้ประเทศไทยเป็น 1 ใน 14 ประเทศที่มีปัญหาวัณโรครุนแรง คาดการณ์ว่ามีผู้ป่วยวัณโรครายใหม่ 120,000 รายต่อปี หรือคิดเป็น 172 ต่อประชากรแสนคน ซึ่งในจำนวนดังกล่าวมีผู้ป่วยเสียชีวิต 12,000 ราย รวมทั้ง มีปัญหาวัณโรคดื้อยาหลายขนานคาดประมาณปีละ 2,200 ราย (Bureau of Epidemiology, Ministry of Public Health, 2017) และในปีพ.ศ. 2559 องค์การอนามัยโลกได้กำหนดยุทธศาสตร์ยุติวัณโรคมีเป้าหมายลดอุบัติการณ์วัณโรคให้ต่ำกว่า 10 ต่อแสนประชากร ภายใน ปีพ.ศ.2578 โดยประเทศไทยได้กำหนดแผนปฏิบัติการระดับชาติด้านการต่อต้านวัณโรค พ.ศ. 2560-2564 ซึ่งมีเป้าประสงค์เพื่อลดอุบัติการณ์วัณโรคให้เหลือ 88 ต่อประชากรแสนคน (Bureau of Tuberculosis, Bureau of Epidemiology, Ministry of Public Health, 2018) ปัจจัยหลายประการที่ทำให้การดำเนินงานด้านวัณโรคไม่เป็นไปตามเป้าหมาย เนื่องจากการค้นหาแบบตั้งรับ และการวินิจฉัยยืนยันที่ต้องใช้เวลานาน อีกทั้งยังมีกลุ่มเสี่ยงที่มีโอกาสที่จะเป็นวัณโรค เช่น ผู้ป่วยติดเชื้อ เอชไอวีผู้ป่วยโรคเบาหวาน ผู้ป่วยที่ได้รับยากดภูมิคุ้มกัน ผู้ป่วย Silicosis ผู้ป่วยโรคปอด และโรคไตเรื้อรัง เป็นต้น หรือประชากรกลุ่มเสี่ยง เช่น ผู้สัมผัสใกล้ชิดกับผู้ป่วยวัณโรค และวัณโรคดื้อยา ผู้ต้องขังในเรือนจำ และสถานสงเคราะห์รวมถึงบุคลากรที่ให้บริการดูแลรักษาพยาบาลผู้ป่วยวัณโรคในหน่วยบริการทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีการให้บริการตรวจรักษาผู้ป่วยวัณโรค มีโอกาสรับเชื้อวัณโรคจากผู้ป่วยได้ซ้ำ ๆ เป็นเวลานาน จึงเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะป่วยเป็นวัณโรคได้ในอัตราที่สูงกว่าประชากรทั่วไป (Nateniyom, 2018) โดยปริมาณความเสี่ยงขึ้นอยู่กับมาตรการป้องกันและควบคุมการแพร่กระจายเชื้อวัณโรคของโรงพยาบาล ขนาดของโรงพยาบาล ลักษณะงานที่ให้บริการ ระยะเวลาที่ทำงาน จำนวนผู้ป่วยวัณโรคระยะลุกลามที่มารับตรวจ ข้อมูลจาก

ศูนย์ควบคุมและป้องกันโรคสหรัฐอเมริกาพบว่า มีบุคลากรสุขภาพมากกว่า 20 ราย ที่ป่วยด้วยโรคติดต่อหลายชนิด และมียาอย่างน้อย 10 ราย ที่เสียชีวิตและมากกว่า 10 รายที่มีการติดเชื้อไวรัสโรคเอดส์ (Hanpattanachai et al, 2010)

ในประเทศไทยมีการศึกษาความชุกของโรคในบุคลากรสาธารณสุขในสถานบริการสุขภาพเครือข่ายบริการสุขภาพที่ 9 ในปี พ.ศ. 2550-2554 (Wibunchai, & Tintome, 2010) พบว่ามีบุคลากรที่เคยป่วยหรือกำลังป่วยเป็นโรค 97 ราย (ร้อยละ 1.2) ความชุกเท่ากับ 1,192 ต่อประชากรแสนคน (Junthima et al, 2012) และในปี พ.ศ. 2560 สำนักบริหารการสาธารณสุขในโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไปสำรวจพบว่ามีบุคลากรป่วยเป็นโรคจำนวน 235 ราย บางโรงพยาบาลมีบุคลากรป่วยเป็นโรครายใหม่สูงถึง 21 ราย เช่นเดียวกับ ข้อมูลจากคลินิกโรค โรงพยาบาลนาทม จังหวัดนครพนม พบว่าในปี พ.ศ.2559- 561 พบว่ามีบุคลากรป่วยด้วยโรค จำนวน 1,0 และ 2 รายตามลำดับ จากข้อมูลเบื้องต้นบ่งชี้ว่าบุคลากรสาธารณสุขมีการป่วยด้วยโรคเพิ่มมากขึ้น โดยเมื่อบุคลากรป่วยเป็นโรคบางรายมีอาการป่วยรุนแรง มีอาการแพ้ยา หรือเกิดผลข้างเคียงจากการกินยาซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงาน ทำให้ต้องหยุดงานเพื่อรักษาตัว นอกจากนี้ ยังอาจแพร่กระจายเชื้อให้ผู้ป่วยและเพื่อนร่วมงาน และผลกระทบที่สำคัญคืออาจทำให้บุคลากรสาธารณสุขเสียชีวิตจากการป่วยด้วยโรคได้ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาการป้องกันการโรคของบุคลากรในโรงพยาบาลนาทม จังหวัดนครพนม เพื่อเป็นข้อมูลในการประยุกต์ใช้ในการวางแผนการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโรคในบุคลากรสาธารณสุข ให้บรรลุตามยุทธศาสตร์ความปลอดภัยของผู้ป่วยและบุคลากรสาธารณสุข (Patient and Personnel Safety: 2P Safety) เพื่อให้ผู้ป่วยปลอดภัยมีสุขภาพที่ดีและบุคลากรสาธารณสุขปลอดภัย

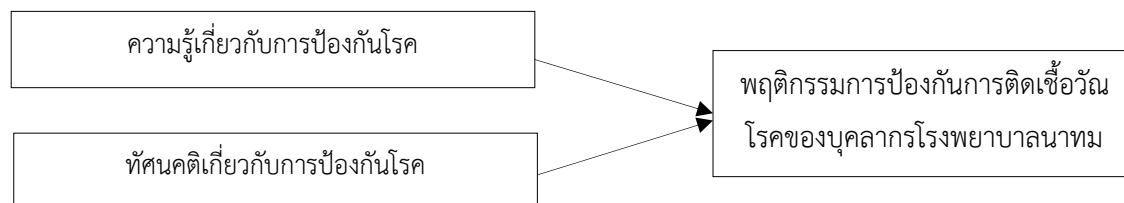
วัตถุประสงค์วิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ ทักษะและพฤติกรรมในการป้องกันโรคของบุคลากรสาธารณสุข ในโรงพยาบาลนาทม จังหวัดนครพนม
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมในการป้องกันโรคของบุคลากรสาธารณสุขในโรงพยาบาลนาทม จังหวัดนครพนม จำแนกตามความรู้และทักษะ

สมมติฐานการวิจัย

1. บุคลากรสาธารณสุขในโรงพยาบาลนาทมที่มีระดับความรู้ต่างกัน มีพฤติกรรมในการป้องกันโรคแตกต่างกัน
2. บุคลากรสาธารณสุขในโรงพยาบาลนาทมที่มีทัศนคติต่างกัน มีพฤติกรรมในการป้องกันโรคแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Descriptive Cross-sectional Study)

ประชากร

ประชากรได้แก่ บุคลากรสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลนาทม จังหวัดนครพนม ในระหว่าง ตุลาคม-ธันวาคม พ.ศ. 2561 จำนวน 97 คน และคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างคือบุคลากรสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลนาทมอย่างน้อย 6 เดือน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 91 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือประชากรทั้งหมด

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ใช้แบบสอบถามแบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย 5 ส่วนดังนี้

1. คุณลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ตำแหน่ง รายได้เฉลี่ย ต่อเดือน ระยะเวลาปฏิบัติงาน โรคประจำตัว ประวัติการป่วยเป็นวัณโรค ประวัติของบุคคลในครอบครัวเจ็บป่วย ด้วยวัณโรค ประวัติการสัมผัสหรือให้บริการผู้ป่วยวัณโรค และการอบรมเรื่องวัณโรค
2. ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันวัณโรค เป็นชนิดตัวเลือก 2 ระดับ คือ ใช่และไม่ใช่ จำนวน 20 ข้อ
3. ทัศนคติเกี่ยวกับการป้องกันการติดเชื้อวัณโรค แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ เห็นด้วย อย่างยิ่ง เห็นด้วย เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 15 ข้อ
4. พฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อวัณโรค แบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 3 ระดับคือ ปฏิบัติทุกครั้ง ปฏิบัติบางครั้ง และไม่ปฏิบัติ จำนวน 10 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity Index) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน แล้วนำไปทดสอบหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือกับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ จำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ .86 และความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม เท่ากับ .91

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนตุลาคม - ธันวาคม พ.ศ. 2561 โดยผู้วิจัยทำหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลนาทมเพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามการวิจัย โดยผู้วิจัยได้นัดแนะนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อฟังคำชี้แจงวัตถุประสงค์และการพิทักษ์สิทธิแก่กลุ่มตัวอย่าง จากนั้นจึงแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างตอบโดยใช้เวลา 15-20 นาที แล้วจึงเก็บแบบสอบถามกลับ ทั้งนี้ภายหลังกลุ่มตัวอย่างส่งแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมด จำนวน 91 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistic) โดยแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะส่วนบุคคล ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการป้องกันการติดเชื้อวัณโรค และเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้กับพฤติกรรมในการป้องกันการติดเชื้อวัณโรคโดยใช้ One-Way Analysis of Variance

จริยธรรมวิจัย

การศึกษานี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมพิจารณาการศึกษาวิจัยในคน จังหวัดนครพนม หมายเลข HE610030 เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2561

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 71.43 อายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 34.07 อายุเฉลี่ย 36.95 ปี สถานภาพสมรส ร้อยละ 60.44 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 64.84 ปฏิบัติงานในตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพ ร้อยละ 35.16 มีรายได้ระหว่าง 20,000-30,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 27.47 ปฏิบัติงานระหว่าง 1-10 ปี ร้อยละ 56.04 ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานเฉลี่ย 10.59 ปี ($SD=8.025$) ไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 83.52 ไม่เคยป่วยด้วยวัณโรคมาก่อน ร้อยละ 96.70 บุคคลในครอบครัวไม่เคยป่วยวัณโรคมาก่อน ร้อยละ 92.31 โดยส่วนใหญ่ไม่เคยให้บริการผู้ป่วยวัณโรค ร้อยละ 70.33 และร้อยละ 67.03 ไม่เคยอบรมเกี่ยวกับการป้องกันวัณโรคมาก่อน

2. ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการติดเชื้อวัณโรค

ตาราง 1 ระดับความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการติดเชื้อวัณโรคของบุคลากรสาธารณสุขโรงพยาบาลนาทม จังหวัดนครพนม (N= 91)

ความรู้เกี่ยวกับวัณโรค	จำนวน	ร้อยละ
ระดับสูง (ช่วงคะแนนเฉลี่ย 0.67 – 1.00 คะแนน)	59	64.84
ระดับปานกลาง (ช่วงคะแนนเฉลี่ย 0.34 – 0.66 คะแนน)	32	35.16
ระดับต่ำ (ช่วงคะแนนเฉลี่ย 0.01 – 0.33 คะแนน)	-	-
รวม	91	100.00

จากตาราง 1 กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันวัณโรคอยู่ในระดับสูง ช่วงคะแนนเฉลี่ย 0.67–1.00 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 64.84 รองลงมาคือมีความรู้ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 35.16

3. ทักษะเกี่ยวกับการป้องกันวัณโรค

ตาราง 2 ระดับทัศนคติภาพรวมเกี่ยวกับการป้องกันวัณโรคของบุคลากรสาธารณสุขโรงพยาบาลนาทม จังหวัดนครพนม (n= 91)

ระดับทัศนคติ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับสูง (ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.67 – 5.00 คะแนน)	91	100.00
ระดับปานกลาง (ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.66 คะแนน)	0	0.00
ระดับต่ำ (ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 2.33 คะแนน)	0	0.00
รวม	91	100.00

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติในการป้องกันวัณโรคของบุคลากรสาธารณสุขโรงพยาบาลนาทม จังหวัดนครพนม (n= 91)

ข้อคำถาม	M	SD	ระดับ
1. การป้องกันและควบคุมการแพร่กระจายเชื้อในโรงพยาบาลเป็นสิ่งจำเป็น	4.88	0.33	สูง
2. การมีโอกาสติดเชื้อวัณโรคจากการให้บริการผู้ป่วยตลอดเวลา	4.66	0.56	สูง
3. การปฏิบัติตามมาตรฐานการป้องกันการติดเชื้อเมื่อให้บริการกับผู้ป่วยทุกรายสามารถป้องกันวัณโรคได้	4.53	0.50	สูง
4. สถานที่ให้บริการผู้มีอาการสงสัยหรือผู้ป่วยวัณโรคควรแยกออกจากผู้ป่วยทั่วไป	4.81	0.39	สูง
5. โรงพยาบาลควรมีระบบเฝ้าระวังและคัดกรองผู้มีอาการสงสัยวัณโรคเพื่อลดการแพร่กระจายเชื้อในโรงพยาบาล	4.82	0.46	สูง
6. บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลมีภูมิต้านทานต่อวัณโรคมากกว่าบุคคลทั่วไป	3.60	1.19	สูง
7. ผู้มารับบริการในโรงพยาบาลมีโอกาสติดเชื้อวัณโรคจากเจ้าหน้าที่ และสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลได้	4.04	0.83	สูง
8. บุคลากรที่เริ่มทำงานในโรงพยาบาลควรได้รับการคัดกรองหาวัณโรคด้วยการถ่ายภาพรังสีทรวงอกทุกราย	4.52	0.62	สูง
9. บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลควรตรวจคัดกรองวัณโรคด้วยการถ่ายภาพรังสีทรวงอกอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	4.64	0.48	สูง

ตาราง 3 (ต่อ)

ข้อคำถาม	M	SD	ระดับ
10. การสวมอุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล คือมาตรการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อ โรคที่สำคัญที่สุด	4.64	0.53	สูง
11. สถานที่ตั้งของคลินิกโรคควรอยู่ในตำแหน่งที่มีการระบายอากาศด้วยวิธี ธรรมชาติ	4.53	0.64	สูง
12. ท่านเชื่อว่าผู้ป่วยหรือผู้ที่สงสัยติดเชื้อโรคไม่จำเป็นต้องนอนห้องแยก	4.23	0.79	สูง
13. การป้องกันการแพร่กระจายเชื้อในโรงพยาบาลเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทุกคน	4.53	0.75	สูง
14. ผู้สงสัย หรือผู้ป่วยโรคควรได้รับการอย่างเร่งด่วนหรือมีช่องทางพิเศษเพื่อ ลดการแพร่กระจายเชื้อ	4.63	0.49	สูง
15. บุคลากรในโรงพยาบาลควรได้รับการอบรมและฟื้นฟูความรู้เกี่ยวกับโรค อย่างสม่ำเสมอ	4.59	0.60	สูง
ภาพรวม	4.51	0.30	สูง

จากตาราง 2 และ 3 กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติในภาพรวมเกี่ยวกับการป้องกันโรคอยู่ในระดับสูงคือ ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.67–5.00 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 100 สำหรับทัศนคติเกี่ยวกับการป้องกันการติดเชื้อโรค ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($M = 4.51, SD = .30$)

4. พฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อโรค

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมในการป้องกันการติดเชื้อโรคของบุคลากร
 สาธารณสุขโรงพยาบาลนาทม จังหวัดนครพนม (n= 91)

ข้อคำถาม	M	SD	ระดับ
1. ท่านปฏิบัติตามมาตรฐานการป้องกันการติดเชื้อเมื่อให้บริการกับผู้ป่วยทุกราย	2.77	0.47	สูง
2. ท่านสวมอุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคลเมื่อให้บริการกับผู้ป่วยทุกราย	2.65	0.60	สูง
3. ท่านล้างมือก่อนและหลังการให้บริการกับผู้ป่วย	2.85	0.42	สูง
4. ท่านแยกผู้ป่วยที่มาด้วยอาการ ไอ จาม ออกจากผู้ป่วยทั่วไป	2.57	0.65	สูง
5. ท่านแนะนำให้ผู้ป่วยที่มีอาการไอ จาม สวมหน้ากากอนามัยทุกครั้ง	2.86	0.39	สูง
6. ท่านทิ้งหน้ากากอนามัยที่ใช้แล้วลงในถังขยะติดเชื้อ	2.85	0.49	สูง
7. ท่านให้บริการผู้ป่วยแยกโรคก่อนผู้ป่วยรายอื่นเพื่อลดการแพร่กระจายเชื้อ	2.57	0.70	สูง
8. ท่านสวมหน้ากาก N95 เมื่อต้องให้บริการผู้ป่วยโรคระยะแพร่เชื้อ	2.37	0.74	สูง
9. ท่านเก็บขยะโดยไม่ได้สวมถุงมือ	2.58	0.65	สูง
10. ท่านเปิดหน้าต่างห้องเพื่อระบายอากาศหลังให้บริการผู้ป่วยในแต่ละวัน	2.58	0.62	สูง
ภาพรวม	2.66	0.33	สูง

ตาราง 5 ระดับพฤติกรรมเกี่ยวกับการป้องกันโรคของบุคลากรสาธารณสุขโรงพยาบาลนาทม จังหวัดนครพนม ในภาพรวม (n= 91)

พฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อโรค	จำนวน	ร้อยละ
ระดับสูง (ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.00 คะแนน)	82	90.11
ระดับปานกลาง (ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.67 – 2.33 คะแนน)	9	9.89
ระดับต่ำ (ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.66 คะแนน)	0	0.00
รวม	91	100.00

จากตาราง 4 และ 5 พบว่า บุคลากรสาธารณสุขในโรงพยาบาลนาทมมีพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อโรคในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($M = 2.66$, $SD = 0.33$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่ามีการแนะนำให้ผู้ป่วยที่มีอาการไอ จาม สวมหน้ากากอนามัยทุกครั้ง ($M = 2.86$, $SD = 0.38$) รองลงมาคือล้างมือก่อนและหลังการให้บริการกับผู้ป่วย ($M = 2.85$, $SD = 0.42$) เท่ากันกับการทิ้งหน้ากากอนามัยที่ใช้แล้วลงในถังขยะติดเชื้อ ($M = 2.85$, $SD = 0.49$) ตามลำดับ และพฤติกรรมการสวมหน้ากาก N95 เมื่อต้องให้บริการผู้ป่วยวัณโรคระยะแพร่เชื้อ ($M = 2.37$, $SD = 0.74$) และพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อโรคในภาพรวมอยู่ในระดับสูง คือช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.34–3.00 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 90.11 รองลงมาคือระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 9.89 ตามลำดับ

5. การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความรู้กับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อโรค

ตาราง 6 การเปรียบเทียบความแตกต่างพฤติกรรมการป้องกันโรคของบุคลากรสาธารณสุขโรงพยาบาลนาทม จังหวัดนครพนมจำแนกตามระดับความรู้ (n= 91)

แหล่ง ความแปรปรวน	<i>Df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
ระหว่างกลุ่ม	1	0.03	0.03	0.16	0.69
ภายในกลุ่ม	89	16.39	0.18		
รวม	90	16.41			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 6 พบว่าบุคลากรสาธารณสุขโรงพยาบาลนาทม จังหวัดนครพนม ที่มีระดับความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการป้องกันการติดเชื้อโรคไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

ผลการศึกษาในครั้งนี้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันวัณโรคอยู่ในระดับสูง ซึ่งมีช่วงคะแนนเฉลี่ย 0.67–1.00 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 64.84 รองลงมาคือมีความรู้ในระดับปานกลาง ร้อยละ 35.16 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ (Pimnumyen & Siripornpibul, 2010) ที่พบว่าความรู้และเจตคติของเจ้าหน้าที่คลินิกวัณโรคอยู่ในระดับสูง โดยความรู้และเจตคติไม่มีความสัมพันธ์กัน ทดสอบความ สัมพันธ์ของความรู้และเจตคติกับปัจจัยต่าง ๆ พบว่าตำแหน่งของเจ้าหน้าที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ เจตคติ ความรู้มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ในการดูแลรักษาผู้ป่วยและโรงพยาบาลที่ปฏิบัติงานเคยมีผู้ป่วยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกับ (Ittipakdiphan, 2016) ที่ศึกษาความรู้ เจตคติและการปฏิบัติตัวในการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลของเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลธัญญารักษ์แม่ฮ่องสอน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลอยู่ในระดับสูงและระดับปานกลางร้อยละ 64 และ 36 ตามลำดับ

ด้านทัศนคติพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติในภาพรวมเกี่ยวกับการป้องกันวัณโรคอยู่ในระดับสูง คือช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.67–5.00 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 100 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติเกี่ยวกับการป้องกันการติดเชื้อวัณโรคภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($M = 4.51$, $SD = .30$) ซึ่งสอดคล้องกับ (Pimnumyen & Siripornpibul, 2010) พบว่าความรู้และเจตคติของเจ้าหน้าที่คลินิกวัณโรคอยู่ในระดับสูง โดยความรู้ และเจตคติไม่มีความสัมพันธ์กัน ทดสอบความ สัมพันธ์ของความรู้และเจตคติกับปัจจัยต่าง ๆ พบว่า ตำแหน่งของเจ้าหน้าที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ เจตคติ ความรู้มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ในการดูแลรักษาผู้ป่วยและโรงพยาบาลที่ปฏิบัติงานเคยมีผู้ป่วยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกับ (Ittipakdiphan, 2016) พบว่าเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลธัญญารักษ์แม่ฮ่องสอนมีเจตคติเกี่ยวกับการป้องกันการติดเชื้อในโรงพยาบาลอยู่ในระดับสูงร้อยละ 100 และการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลอยู่ในระดับสูงและระดับปานกลางร้อยละ 98 และร้อยละ 2 ตามลำดับ

ด้านพฤติกรรมพบว่าบุคลากรสาธารณสุขโรงพยาบาลนาทมมีพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อวัณโรคในภาพรวมอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 90.11) คือช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.34–3.00 คะแนน ซึ่งสอดคล้องกับ (Kaewnuan & Amrumpai, 2014) ที่พบว่าบุคลากรผู้ส่งมอบยาวัณโรคมีพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อวัณโรคอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 56.0) พบว่าปัจจัยทุกด้านสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อวัณโรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$ และพบว่าผู้ที่มีการได้รับการฝึกอบรมการป้องกัน การติดเชื้อวัณโรค การให้บริการส่งมอบยาวัณโรคแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ และการมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ 1 คน ส่งมอบยาสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อวัณโรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ (Ittipakdiphan, 2016) ซึ่งพบว่ากลุ่มตัวอย่างปฏิบัติตนเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลอยู่ในระดับสูงและระดับปานกลางร้อยละ 98 และร้อยละ 2 ตามลำดับ แต่ไม่สอดคล้องกับ (Kwanthalay, 2008) ที่พบว่าบุคลากรทางการแพทย์ งานการพยาบาลตรวจรักษาผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลศิริราช ร้อยละ 49.2 มีพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อวัณโรคจากการทำงานในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการป้องกันวัณโรคกับระดับความรู้ของบุคลากรสาธารณสุขโรงพยาบาลนาทม จังหวัดนครพนมพบว่า ระดับความรู้เกี่ยวกับการป้องกันวัณโรคที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมในการป้องกันการติดเชื้อวัณโรคไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ

(Wapattanawong, Supapavinich, & Sontichai, 2017) พบว่าบุคลากรทางการแพทย์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลนราธิวาสราชนครินทร์ จังหวัดนราธิวาส ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการติดเชื้อวัณโรคจากการทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อวัณโรคจากการทำงาน ($r = 0.28, p < 0.01$) ทศนคติเกี่ยวกับการติดเชื้อวัณโรค จากการทำงาน การรับรู้ของบุคลากรเกี่ยวกับการเข้าถึงข้อมูล การรับรู้ของบุคลากรเกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์และการจัดการสภาพแวดล้อมและการได้รับคำแนะนำและการสนับสนุนจากผู้ร่วมงานหรือหัวหน้างานไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อวัณโรค

การนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาพบว่าบุคลากรส่วนใหญ่ไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการป้องกันวัณโรค ดังนั้นจึงสามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปวางแผนเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ และสร้างความตระหนักเกี่ยวกับการป้องกันวัณโรคในบุคลากรโดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจมีผลต่อพฤติกรรมในการป้องกันวัณโรคและการป่วยเป็นวัณโรคของบุคลากรและผู้รับบริการ เช่น ความล่าช้าในการเข้าถึงบริการ ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อและปัจจัยที่สนับสนุนให้บุคลากรและผู้รับบริการป่วยด้วยวัณโรค

รายการอ้างอิง

- Bureau of Epidemiology, Ministry of Public Health. (2017). *National Tuberculosis Strategy Plan 2017-2021*. Retrieved December 26, 2017, from [https://www.tbthailand.org/download/Manual/National Tuberculosis Strategy Plan%20 FINAL_new%20des.pdf](https://www.tbthailand.org/download/Manual/National%20Tuberculosis%20Strategy%20Plan%20FINAL_new%20des.pdf).
- Bureau of Tuberculosis, Bureau of Epidemiology, Ministry of Public Health. (2018). *National Tuberculosis Control Programme Guidelines, Thailand, 2018*. Bangkok. Agsorn Graphic and Design Publication Limited Partnership. (in Thai)
- Hanpattanachaikun, S., Khanjanajetanee, S., Khaewmat, P., Wiriyasuebpong, P., Wibunchai, R., & Tintome K. (2010). *Guidelines Practices for Prevention and Control of TB Transmission in Hospitals*. Bangkok: The Agricultural Cooperative Federation of Thailand. Limited. (in Thai)
- Ittipakdiaphan, W. (2016). *Knowledge Attitude and Practice in Preventing and Controlling Infection OF Health Personnel Thanyarak Mae Hong Son Hospital*. Mae Hong Son. (in Thai)
- Junthima, K., Kamolwat, P., & Monchatree, P. (2012). Prevalence of Tuberculosis among Health Careworkers in Health Service Network Region 9. *Thai J Tuberc Chest Dis Crit Care*, 33, 160-166.

- Kaewnuan, N., & Amrumpai, Y. (2014). Factors Relating to Tuberculosis Preventive Behaviors among Health Care Personnel Dispensing Anti-Tuberculosis Drugs. *Nakhonpathom: Thai Pharm Health Sci Journal*, 9(4), 193-202.
- Kwanthalay, K. (2008). *Tuberculosis Preventive Behaviors among Nurse Personnel in the Outpatient Department, Siriraj Hospital*. Master of Science Thesis. Bangkok: Mahidol University. (in Thai)
- Nateniyom, S. (2018). *Systematic Screening for Active TB and Drug-Resistant TB*. Bangkok. Agsorn Graphic and Design Publication Limited Partnership. (in Thai)
- Pimnumyen, N., & Siripornpibul, T., (2010) Knowledge and Attitude on Multi Drug Resistance of Tuberculosis among Tuberculosis Clinic Officer of Tertiary, Secondary and Community Hospital in the Lower North of Thailand. *Journal of Nursing and Health Sciences*, 5(1), 47-58.
- Wapattanawong, P., Supapavinich, C., & Sontichai, A. (2017). Preventive Behavior of Occupational Tuberculosis among Healthcare Workers in Naradhiwas Rajanagarindra Hospital, Narathawat Province. *Princess of Naradhiwas University Journal*, 9(1), 74-85.